

Наукові перспективи
Видавнича група

№ 12 (26)

2023

НАУКА і ТЕХНІКА

серія: право, серія: економіка, серія: педагогіка,
серія: техніка, серія: фізико-математичні науки

СЬОГОДНІ

З Україною

в серці!

Видавнича група «Наукові перспективи»

**Громадська наукова організація «Всеукраїнська Асамблея
докторів наук із державного управління»**

Громадська організація «Асоціація науковців України»

«Наука і техніка сьогодні»

*(Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка»,
Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»)*

Випуск № 12(26) 2023

Київ – 2023

Publishing Group «Scientific Perspectives»

**Public Scientific Organization «Ukrainian Assembly of
Doctors of Sciences in Public Administration»**

Public organization «Association of Scientists of Ukraine»

"Science and technology today"
*("Pedagogy" series, "Law" series, "Economics" series,
"Physical and mathematical sciences" series, "Technics" series)*

Issue № 12(26) 2023

Kiev – 2023

**«Наука і техніка сьогодні» (Серія «Педагогіка», Серія «Право»,
Серія «Економіка», Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»):
журнал. 2023. № 12(26) 2023. С.850**

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 07.04.2022 № 320 журналу присвоєно категорію "Б" із економіки та педагогіки (спеціальності – 015 - Педагогічні науки; 076 - Економічні науки)

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 06.06.2022 № 530 журналу присвоєно категорію "Б" із права (спеціальність – 081 Юридичні науки)

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 10.10.2022 № 894 журналу присвоєно категорію "Б" із техніки (спеціальність - 122 Комп'ютерні науки)

Журнал видається за підтримки Міждержавної гільдії інженерів консультантів, Інституту філософії та соціології Національної Академії Наук Азербайджану (Баку, Азербайджан), громадської організації «Християнська академія педагогічних наук України» та громадської організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання»

Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 24.10.2023, №6/10-23)

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), міжнародної пошукової системи Google Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible

Головний редактор: Сопілко Ірина Миколаївна - доктор юридичних наук, професор, Відмінник освіти України, Лауреат Премії Президента України для молодих вчених, Лауреат Премії Верховної Ради України найталановитішим молодим ученим в галузі фундаментальних і прикладних досліджень та науково-технічних розробок, академік Академії наук вищої школи України, Заслужений юрист України (Київ, Україна)

Редакційна колегія

- Артемчук Володимир Олександрович - доктор технічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник Інституту проблем моделювання в енергетиці ім. Г.Є. Пухова НАН України (Київ, Україна)
- Бахов Іван Степанович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- Будник Вікторія Анатоліївна - кандидат економічних наук, професор, професор кафедри бізнес-логістики та транспортних технологій Державного університету інфраструктури та технологій (Київ, Україна)
- Волк Павло Павлович – доцент кафедри водної інженерії та водних технологій Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Гирка Ольга Ігорівна - кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри товарознавства, митної справи та управління якістю Львівського торговельно-економічного університету (Львів, Україна)
- Гнатюк Сергій Олександрович - кандидат технічних наук, доцент, заступник декана факультету аеронавігації, електроніки та телекомунікацій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Дацій Олександр Іванович - доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- Дівізійок Михайло Михайлович - доктор фізико-математичних наук, професор, Завідувач відділу Відділу цивільного захисту та інноваційної діяльності Державної установи Інститут геохімії навколишнього середовища Національної академії наук України (Київ, Україна)
- Дяденчук Альона Федорівна - кандидат технічних наук, старший викладач кафедри вищої математики і фізики Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (Мелітополь, Україна)
- Забулонов Юрій Леонідович - доктор технічних наук, професор, Член-кореспондент НАН України, директор Державної установи «Інститут геохімії навколишнього середовища Національної академії наук України» (Київ, Україна)
- Льїн Валерій Юрійович - доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)
- Ляїна Анастасія Олександрівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління і адміністрування Національного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)
- Кардаш Оксана Любомирівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій та економічної кібернетики Навчально-наукового інституту автоматики, кібернетики та обчислювальної техніки Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна)

- Квасніков Володимир Павлович — доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри комп'ютеризованих електротехнічних систем та технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Коваленко Валентин Васильович - доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник сектору авторського права та суміжних прав лабораторії авторського права та інформаційних технологій Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України (Київ, Україна)
- Коваленко Олена Михайлівна - кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник відділу профільного навчання Інституту педагогіки НАПН України (Київ, Україна)
- Комнатний Сергій Олександрович - докторант кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)
- Кравчук Володимир Миколайович — доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- Кузьмич Людмила Володимирівна - доктор технічних наук, головний науковий співробітник Інституту водних проблем і меліорації Національної академії аграрних наук України (Київ, Україна)
- Куницький Сергій Олегович - кандидат технічних наук, старший дослідник, провідний науковий співробітник науково-дослідної частини Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Лук'янчук Олександр Петрович — кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри будівельних, дорожніх, меліоративних, сільськогосподарських машин та обладнання Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Маджд Світлана Михайлівна - доктор технічних наук, професор, професор кафедри зеленої економіки та економіки природокористування Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління (Київ, Україна)
- Мануель Давид Массено - доцент відділу права та захисту даних, старший науковий співробітник і член координаційного комітету лабораторії UbiNET, запрошений член PDPC, член-консультант комісії цифрового права муніципальних адвокатських колегій Кампінаса та Прая-Гранде (Сан-Паулу), а також Комісії з інновацій, управління та технологій муніципальної адвокатської колегії Гуарульюса, коментатор IODA, почесний член IDEIA Institute, член Наукового комітету MICHR, член EDEN, член-кореспондент RedNAC, член UMAU, член-кореспондент UBAU (Португалія)
- Микитин Тарас Миронович - кандидат технічних наук, завідувач кафедри менеджменту Рівненського державного гуманітарного університету (Рівне, Україна)
- Миргород-Карпова Валерія Валеріївна - кандидат юридичних наук, заступник директора з наукової роботи, старший викладач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Сумського державного університету (Суми, Україна)
- Мізюк Вікторія Анатоліївна - кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності Ізмаїльського державного гуманітарного університету (Ізмаїл, Україна)
- Мірошніченко Валентина Іванівна - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)
- Міхальський Томаш — доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету (Польща)
- Огієнко Микола Миколайович - кандидат технічних наук, професор кафедри організації авіаційних робіт та послуг Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Одарченко Роман Сергійович - завідувач кафедри телекомунікаційних та радіоелектронних систем Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Оніщенко Наталія Миколаївна - доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, академік НАПрН України, завідувач відділу теорії держави і права Інституту держави і права ім. В.М.Корецького НАН України (Київ, Україна)
- Опанасенко Володимир Миколайович — доцент кафедри комп'ютеризованих електротехнічних систем та технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Охрімченко (Жмурко) Тетяна Олександрівна - старший науковий співробітник кафедри комп'ютеризованих систем управління Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Павлов Костянтин Володимирович — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри підприємництва і маркетингу Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- Поліщук Віталій Васильович — кандидат сільськогосподарських наук, завідувач відділу зрошення, відділення меліорації Інституту водних проблем і меліорації Національної академії аграрних наук України (Київ, Україна)
- Приходькіна Наталія Олексіївна - доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
- Стахова Анжеліка Петрівна — старший викладач кафедри комп'ютеризованих електротехнічних систем та технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Турчинова Ганна Володимирівна — кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету природничо-географічної освіти та екології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Київ, Україна)
- Фесенко Андрій Олексійович - кандидат технічних наук, асистент кафедри кібербезпеки та захисту інформації Київського національного університету імені Тараса Шевченка. (Київ, Україна)
- Черненко Варвара Петрівна - кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри інформатики і вищої математики Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського (Кременчук, Україна)
- Чернуха Надія Миколаївна — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)
- Чумак Оксана Володимирівна - доктор економічних наук, доцент, науковий співробітник відділу статистики і аналітики вищої освіти Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики», (Київ, Україна)
- Шандра Наталія Андріївна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов для природничих факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка (Львів, Україна)
- Шеремет Інеса Володимирівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри медикобіологічних та валеологічних основ охорони життя і здоров'я Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова (Київ, Україна)
- Якимчук Аліна Юріївна - доктор економічних наук, професор, Академік економічних наук України, професор кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Якимчук Олег Феодосійович - керівник групи білінгу Відділу бізнес-систем Департаменту інформаційних технологій ПРАТ «Рівнеобленерго» (Рівне, Україна)
- Яцишин Андрій Васильович - доктор технічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник Відділу цивільного захисту та інноваційної діяльності Державної установи «Інститут геохімії навколишнього середовища Національної академії наук України» (Київ, Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

© автори статей, 2023

© Видавнича група «Наукові перспективи», 2023

ЗМІСТ

СЕРІЯ «Право»

Білоус К.В.

ПРОБЛЕМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ОBOB'ЯЗКОВОЇ МЕДІАЦІЇ ДЛЯ РОЗГЛЯДУ МАЛОЗНАЧНИХ СПРАВ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

14

Гарашук В.М., Дмитрик О.О., Федчишин С.А.

ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ: ОКРЕМІ ПРОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ

27

Гнатів О.Б., Паламар С.Б.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, СПРИЧИНЕНОЇ НЕПОВНОЛІТНИМИ ОСОБАМИ

40

Гриценко В.Є.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО ВЕКТОРУ РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

50

Дзевелюк М.В., Дзевелюк А.В., Чернищук Н.В.

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ І ПРАВО: ВИКЛИКИ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА КІБЕРБЕЗПЕКА

62

Дичко О.О., Лозко А.А., Карлов О.Ю.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ

73

Драчов О.В.

ЄДИНИЙ СТРАХОВИЙ РИНОК ЄВРОПЕЦЬСОГО СПІВТОВАРИСТВА, ЯК СКЛАДОВА ЄДИНОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ СПІЛЬНОТИ: СТАНОВЛЕННЯ ТА СЬОГОДЕННЯ

84

Журавльов М.В.

ЗАЛУЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ЯК ДЖЕРЕЛО ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМАТИКИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

96

- Ільющенко Д.В.** 108
*ВИТОКИ СТАНОВЛЕННЯ ПРИНЦИПУ НЕЗАСТОСУВАННЯ СИЛИ
АБО ПОГРОЗИ СИЛОЮ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ*
- Колпаков В.К.** 116
*СИСТЕМАТИКА ЗАСАД ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ*
- Маньгора В.В., Вітвіцький М.В.** 129
*СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ГОСПОДАРСЬКИХ
ДОГОВОРІВ*
- Маньгора Т.В., Гонтарук Я.В., Опаренюк К.І.** 144
*РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ У СФЕРІ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ*
- Маньгора Т.В., Семенюта О.С.** 155
*АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО СТАТУСУ НАЦІОНАЛЬНОЇ
СЛУЖБИ ПОСЕРЕДНИЦТВА І ПРИМИРЕННЯ*
- Мінакова Є.В.** 169
*ІНСТИТУЦІЙНА СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД
ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УМОВАХ ВОЄННОГО
СТАНУ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ*
- Орбець К.М.** 182
*ПРОБЛЕМИ РОЗМЕЖУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПО-
РУШЕНЬ ПРОТИ ПОРЯДКУ КОРИСТУВАННЯ ВІЙСЬКОВИМ
МАЙНОМ І ЙОГО ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА СУМІЖНИХ КРИМІНАЛЬНИХ
ПРАВОПОРУШЕНЬ*
- Палієнко А.В.** 195
*РЕГЛАМЕНТ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ І РАДИ ЄС № 912/2014
ВІД 23 ЛИПНЯ 2014 РОКУ: ЮРИДИЧНИЙ АНАЛІЗ*
- Сопілко І.М., Токарева К.С.** 204
*ГЕНЕЗИС НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ
СУТНОСТІ ТА ЗМІСТУ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД
ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ*

Фастовець Н.В., Гончарук О.В., Борденюк О.В. 220
*СУДОВА СИСТЕМА ТА ПРОЦЕДУРИ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ:
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТА РЕФОРМИ*

Христинченко Н.П. 234
*ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА ЯК УЧАСНИКА
ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ ІНДИВІ-
ДУАЛЬНИХ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ*

СЕРІЯ «Економіка»

Гаврилко Т.О., Герасименко Я.О. 241
*СТРАХОВІ РИЗИКИ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ В ПЕРІОД ВОЄННОГО
СТАНУ*

Залізнюк В.П. 253
*ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРУДОВИМИ РЕСУРСАМИ
ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ*

Нечипорук О.В. 262
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ

Павлова Г.Є., Приходько І.П., Стасюк К.В. 273
ПОНЯТТЯ ФАКТОРИНГУ ТА ЙОГО ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ

Пономарьова Т.В., Валькова Ю.Г. 283
ПОДАТКОВЕ ПЛАНУВАННЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК

Пономарьова Т.В., Спесива К.Ю. 295
*ВИБІР ОПТИМАЛЬНОГО МЕТОДУ НАРАХУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ
НА СІЛЬСЬКОГОПОДАРСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ*

Рябенська М.О., Мазуркевич І.О. 305
*УПРАВЛІННЯ ЛОЯЛЬНІСТЮ СПОЖИВАЧІВ У СФЕРІ РЕСТО-
РАННОГО БІЗНЕСУ*

Ставерська Т.О., Глущенко І.А., Лисак Г.Г. 315
*ФІНАНСОВІ ТЕХНОЛОГІЇ (FINTECH) ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЦИФРОВУ
ЕКОНОМІКУ*

Уланова С.І., Плуталов С.І., Дрібнич В.В.

327

*ПРО РОЗВИТОК АВТОРСЬКОГО ПРАВА В ТЕАТРАЛЬНОМУ
МИСТЕЦТВІ УКРАЇНИ КРИЗЬ ПРИЗМУ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИХ ТА
ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ЗАСАД***Юрчук Н.П., Кіпоренко С.С.**

340

*ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ КОРМОВИРОБ-
НИЦТВА***СЕРІЯ «Педагогіка»****Burovska O.A.**

356

*LEXICAL COMPETENCE IN INDONESIAN ORAL SPEECH OF FUTURE
PHILOLOGISTS: EXPERIMENTAL VERIFICATION OF THE
FORMATION EFFECTIVENESS***Haieva P.O., Bondarenko O.I.**

371

*INNOVATIVE EDUCATIONAL METHODS USING ROLE GAMES IN
LEARNING ENGLISH IN A PROFESSIONAL CONTEXT***Kindzhybala O.S.**

382

*CRITERIA AND SYNDARTS FOR ASSESSING LINGUISTIC AND
SOCIOCULTURAL COMPETENCE OF THE KOREAN LANGUAGE IN
ORAL SPEECH***Petliovana L.L., Sukhovetska S.V., Shadura V.A.**

393

*METHODS OF ASSESSING STUDENTS' LEARNING ACHIEVEMENTS IN
A FOREIGN LANGUAGE***Shenderuk O.B., Perminova V.A., Lytvyn S.V.**

405

*MODERN EDUCATIONAL CHALLENGES***Slobodynska O.A.**

414

*SOCIO-CULTURAL COMPETENCE OF FUTURE MUSIC TEACHERS IN
THE CONTEXT OF PRACTICAL SUPPORT***Василюк В.М.**

423

*СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ДОСЛІДНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ
МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ»***Григорчук Т.В.**

436

*ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЇХНЬОГО ЛОГІЧНОГО
МИСЛЕННЯ*

Драгомирецька О.О.*КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ
ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ: СИСТЕМА ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ*

446

Єщенко М.М.*МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКИХ
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ*

457

Заневський І.П.*ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ БАСКЕТБОЛІСТІВ*

474

Каплінський В.В., Дамзін О.В., Тетерук Р.О.*МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНОГО
СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ В СИСТЕМІ ПЕДАГОГІЧНОЇ
ОСВІТИ УКРАЇНИ (КІН. ХХ – ПОЧ. ХХІ СТ.)*

482

Кримова Н.О., Колонтай Д.В.*ПСИХОЛОГО-ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ РЕФЛЕКСІЇ ТА
КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ*

495

Кузнецов Р.М.*ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ПРОФЕ-
СІЙНОЇ ОСВІТИ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ*

507

Макаренко І.Є.*ЩОДО ПРОБЛЕМИ СТИМУЛЮВАННЯ ТА МОТИВАЦІЇ ПЕДАГО-
ГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНОГО
САМОРОЗВИТКУ В СИСТЕМІ ПЕДАГОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ*

520

Мовчан Л.В., Каричковська С.П., Чучмій І.І.*ВПРОВАДЖЕННЯ ПЕРСОНАЛІЗОВАНОГО НАВЧАННЯ ДИСЦИПЛІН
ГУМАНІТАРНОГО ПРОФІЛЮ У ВИЩІЙ ШКОЛІ ЯК ЧИННИК
ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ*

537

Онипченко О.І., Сургова С.Ю., Білозерова М.В.*ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО
СОЦІАЛЬНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ У ЗАКЛАДАХ
ВИЩОЇ ОСВІТИ*

549

**Остапенко Е.М., Коробко Т.О., Сокальська Н.Л., Волкова Н.В.,
Квітко Н.М.** **563**

*ЕЛЕКТРОННА ОСВІТА В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС
ВОЄННИХ ДІЙ В УКРАЇНІ*

Сікорин У.Б., Стецьків А.О., Рушак Н.І., Малофій М.Л. **575**

*ВИКОРИСТАННЯ SERVICU LEARNING APPS ПРИ ВИВЧЕННІ
ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ХІМІЇ*

Струк А.В., Галушак О.В. **586**

*ФОРМУВАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ*

Ступак О.Ю., Чуто К.О. **593**

*ФОРМУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАМОТНОСТІ ДІТЕЙ СТРАШОГО
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ*

Харківська А.А. **602**

*РОЗВИТОК МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ*

Шевченко О.М., Лещенко Т.О., Жовнір М.М. **612**

*ІНТЕГРАЦІЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У
НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ В ЗАКЛАДІ
ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ*

СЕРІЯ «Фізико-математичні науки»

Рамазанов Д.М., Анохін І.Є. **626**

*РОЗРОБКА ВОЛЬФРАМОВОГО МАТРИЧНОГО КОЛІМАТОРА ДЛЯ
ЕЛЕКТРОННОЇ ПРОСТОРОВО ФРАКЦІОНОВАНОЇ ТЕРАПІЇ*

СЕРІЯ «Техніка»

Kulbovskiy I.I., Holub H.M., Kozachuk O.I. **637**

*DEVELOPMENT OF BASIC PROJECT MANAGEMENT STRATEGIES
FOR THE PRODUCTION AND USE OF TECHNICAL CAPABILITIES BY
RAILWAY TRANSPORT UNITS DURING A FULL-SCALE INVASION OF
UKRAINE*

Nagachevska O.O., Rusyn V.I., Nahachevska M.V.*MULTILINGUAL INTERNAL COMMUNICATION PRACTICES IN WEB APPLICATION DEVELOPMENT FOR EARLY-STAGE INFORMATION TECHNOLOGY VENTURES*

649

Yusyn Ya.O.*TECHNICAL AND LEGAL MEANS OF LIMITING ACCESS TO OPEN SOURCE SOFTWARE*

664

Білоконь О.С.*ОСОБЛИВОСТІ ДЕТЕКТУВАННЯ ТА ОЦІНКИ ТРАЄКТОРІЇ МОБІЛЬНОГО РОБОТА*

672

Глазунова О.Г., Золотуха Р.А.*РОЗРОБКА ВЕБ-ДОДАТКУ ДЛЯ АВТОМАТИЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ КОМАНД В ІТ*

689

Ільїн С.В., Холод Є.Л., Мазничко А.Б.*ОРГАНІЗАЦІЯ ДАНИХ В ЕЛЕКТРОННОМУ МІКРОФІЛЬМІ*

701

Ковальський Б.М., Гавриш Б.М., Занько Н.В.*МОДЕЛЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІТ-СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ПОЛІГРАФІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ОПЕРАЦІЙНОМУ РІВНІ*

713

Носко С.В., Костюк Д.В., Галецький О.С.*ВПЛИВ ГІДРОДИНАМІЧНИХ ФАКТОРІВ НА РІВНОМІРНІСТЬ ТОВЩИНИ РІДИННОГО ШАРУ ПРИ ЕКСТРУЗІЙНОМУ НАНЕСЕННІ*

726

Половенко Л.П., Мерінова С.В.*ЙМОВІРНІСНО-СТАТИСТИЧНІ МЕТОДИ У ВИЯВЛЕННІ КІБЕРІНЦИДЕНТІВ: ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ*

737

Пшеничнюк А.О.*ПІДВИЩЕННЯ ШВИДКОДІЇ АКТУАЛІЗАЦІЇ СИТУАЦІЙНОЇ ОБІЗНАНОСТІ В ГІС ЗА РАХУНОК ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЇ З КОМПЛЕКСІВ БПЛА*

750

Селіванов В.Л., Гуцуляк Н.А., Саницький А.П.*ОДИН ПІДХІД ДО ПРИСКОРЕННЯ ЕКСПОНЕНЦІЮВАННЯ НА ПОЛЯХ ГАЛУА ДЛЯ КРИПТОГРАФІЧНИХ ЗАСТОСУВАНЬ*

767

Січко Т.В., Зелінська О.В., Потапова Н.А.

780

*ПРИКЛАДНІ КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ КОНТЕНТ-АНАЛІЗУ
ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ*

Федорін І.В., Бондарчук Є.І.

792

*ОГЛЯД СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ФІЗИЧНОЇ
ВТОМИ ЗА ДОПОМОГОЮ МОДЕЛЕЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА
ОСНОВІ АНАЛІЗУ СЕРЦЕВИХ СИГНАЛІВ*

Федорін І.В., Кройс Н.І.

806

*ПРОГРАМНИЙ ДОДАТОК ДЛЯ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ТА ОБРОБКИ
ТРЬОХВИМІРНИХ УЛЬТРАЗВУКОВИХ ЗОБРАЖЕНЬ*

Федорін І.В., Кройс Н.І.

820

*ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ТРИВИМІРНОЇ
КОМП'ЮТЕРНОЇ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ УЛЬТРАЗВУКОВИХ ЗОБРАЖЕНЬ*

Федорін І.В., Синчук В.П.

834

*РОЗРОБКА ТА ОЦІНКА МОДЕЛЕЙ МАШИННОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ
ПРОГНОЗУВАННЯ ФІБРИЛЯЦІЇ ПЕРЕДСЕРДЬ НА ОСНОВІ ДАНИХ
ЕЛЕКТРОКАРДІОГРАМИ*

ШАНОВНІ КОЛЕГИ!

Вітаю Вас із виходом чергового номера фахового журналу категорії Б “Наука і техніка сьогодні”.

У випуску видання розкриті питання: розгляду генезису наукових досліджень, спрямованих на визначення сутності та змісту адміністративно-правових засад діяльності правоохоронних органів; дослідження особливостей відшкодування шкоди, що спричинена неповнолітньою особою у цивільному праві; отримання нових знань про зміст, роль і систематику засад дисциплінарної відповідальності державних службовців та їх реалізації в правозастосуванні та ін.

То ж, користуючись нагодою, вітаю всіх авторів і читачів нашого видання й зичу подальших наукових пошуків і здобутків, перемог і звершень.

З повагою,

**директор Видавничої групи «Наукові перспективи»,
кандидат наук з державного управління, доцент,
Лауреат премії Президента України для молодих вчених,
Лауреат премії Верховної Ради України молодим ученим **Ірина ЖУКОВА****

матеріалами дисциплінарної справи та на оскарження застосованого до нього дисциплінарного стягнення у визначеному законом порядку.

Наш аналіз правозастосовної практики реалізації державними службовцями права на захист шляхом користування правовою допомогою, дозволяє актуалізувати питання про дослідження можливостей і перспектив використання у цій сфері **правового самозахисту**.

За обставин еволюційних зрушень у якісних характеристиках громадянського суспільства, цілком природно виглядає пошук захисних інструментів за межами компетенції публічної адміністрації. Йдеться про ретельне наукове осмислення механізмів правового регулювання випадків, коли громадянин може реалізувати свої права, спираючись власні можливості і використовує з цією метою відповідний правовий інструментарій. Конституційні підстави самозахисту проглядаються у статті 63 Конституції України, яка визнає право особи відмовлятися від показань і пояснень.

Засада **своєчасності** покладення дисциплінарної відповідальності виконує важливу роль щодо об'єктивізації ознак дисциплінарного проступку. Своєчасність у сфері дисциплінарної відповідальності реалізується шляхом дотримання строків, встановлених дисциплінарними нормами для виконання суб'єктом правозастосування дій, необхідних для визнання вчинку проступком. Порушення строків, як правило, унеможливорює або визнання діяння правопорушенням, або притягнення правопорушника до відповідальності.

Конституція України приділяє строкам значну увагу, щоправда у тексті Основного Закону вони напряду не стосуються дисциплінарних проступків, але конституційне відношення до існування і функцій цього феномену на просторі українського права формують аналогічне ставлення до нього у інших правових сегментах і юрисдикціях.

Вважаємо, що конституційний дух щодо категорії "строк" сприйнятий Законом України "Про державну службу" і конкретизований у нормах, що регулюють дисциплінарну відповідальність.

Базовою засадою щодо визнання діяння правопорушенням є категорія **вина**. У Конституції України прямиий зв'язок винності і протиправного діяння фіксується у статті 62 яка, по-перше, відсутність вини визнає обставиною що унеможливорює юридичну відповідальність; по-друге, встановлює засади щодо легального визнання винуватості особи: вина має бути доведена шляхом доказування.

Закон України "Про державну службу" визнає вину держаного службовця необхідною підставою дисциплінарної відповідальності, а її ступень критерієм тяжкості правопорушення.

УДК 347.44

[https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-12\(26\)-129-143](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-12(26)-129-143)

Маньгора Володимир Васильович кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри права, Вінницький національний аграрний університет, вул. Пирогова, 3, м. Вінниця, 21037, тел.: (097) 229-07-90, <https://orcid.org/0000-0003-3812-3797>

Вітвіцький Максим Валерійович здобувач ступеня магістра, Вінницький національний аграрний університет, вул. Пирогова, 3, м. Вінниця, 21037, тел.: (097) 343-19-51

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ГОСПОДАРСЬКИХ ДОГОВОРІВ

Анотація. Розвиток господарської діяльності потребує створення дієвої системи господарських договорів. Класифікація господарських договорів потрібна для вирішення методичних, теоретичних та практичних завдань. Правильна класифікація створює правильне уявлення сутності окремих господарських договорів, дозволяє визначити місце, яке посідає той чи інший договір у загальній системі господарських договорів, з'ясувати його основне функціональне призначення, забезпечити адекватну правову регламентацію щодо відповідних господарсько-договірних відносин та чітко окреслити коло норм, які їх регулюють.

Класифікацію господарських договорів здійснено на основі різних критеріїв: залежно від характеру розподілу прав і обов'язків між учасниками; за співвідношенням виникаючих з угоди прав і обов'язків сторін; залежно від моменту, з якого угоди вважаються укладеними; залежно від характеру породжуваних договором юридичних наслідків; залежно від підстави укладання; залежно від специфіки участі сторін в узгодженні умов; за ознакою підстав виникнення договірних зобов'язань; за ознакою взаємного становища сторін у договірних відносинах; за строками дії; за сукупністю критеріїв (економічним змістом та юридичними ознаками); за тривалістю застосування у сфері господарювання (підприємництва); за ступенем складності розрізняють; залежно від ролі у встановленні господарських зв'язків; за ознакою можливості чи неможливості корегування договірних умов; залежно від домінування в господарському договорі майнових чи організаційних елементів; відповідно до суб'єктного складу; за місцем укладення господарського договору; за галузями інформаційної сфери господарювання.

Виявлено, що за сучасних умов розвитку інформаційного суспільства, комп'ютерної мережі Інтернет, електронної торгівлі відбувається збільшення випадків укладання електронних господарських договорів. Розмежування господарських договорів за галузями інформаційної сфери господарювання сприяє виділенню окремих видів та підвидів відповідних договорів в рамках підтипів договорів підряду та договорів про надання послуг в інформаційній сфері. Можливе виділення підвидів й на інших підставах, залежно від виду відповідних послуг: договори про надання послуг телефонного зв'язку, доступу до мережі Інтернет, передачі даних, трансляції телерадіопрограм технічними засобами випромінення в ефір та інші.

Ключові слова: господарське право, договори, господарські договори, класифікація господарських договорів.

Manhora Volodymyr Vasyliovych Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Law, Vinnytsia National Agrarian University, Pirogov St., 3, Vinnytsia, 21037, tel.: (097) 229-07-90, <https://orcid.org/0000-0003-3812-3797>

Vitvitskyi Maksym Valeriyovych master's degree holder, Vinnytsia National Agrarian University, Pirogov St., 3, Vinnytsia, 21037, tel.: (097) 343-19-51

MODERN APPROACHES TO THE CLASSIFICATION OF BUSINESS CONTRACTS

Abstract. The development of economic activity requires the creation of an effective system of economic contracts. The classification of business contracts is necessary to solve methodological, theoretical and practical problems. The correct classification creates a correct representation of the essence of individual business contracts, allows you to determine the place that one or another contract occupies in the general system of business contracts, find out its main functional purpose, ensure adequate legal regulation of the relevant business and contractual relations and clearly outline the range of norms, which regulate them.

The classification of economic contracts was carried out on the basis of various criteria: depending on the nature of the distribution of rights and obligations between the participants; according to the ratio of the rights and obligations of the parties arising from the agreement; depending on the moment from which the agreements are considered concluded; depending on the nature of the legal consequences generated by the contract; depending on the basis of the arrangement; depending on the specifics of the parties' participation in agreeing terms; according to the grounds for the emergence of contractual obligations; on the basis of the

mutual position of the parties in contractual relations; according to the terms of validity; according to a set of criteria (economic content and legal features); according to the duration of application in the field of management (entrepreneurship); they are distinguished by the degree of complexity; depending on the role in establishing economic ties; based on the possibility or impossibility of adjusting the contractual conditions; depending on the dominance of property or organizational elements in the business contract; according to the subject composition; at the place of conclusion of the business contract; by branches of the information sphere of economy.

It was found that under the modern conditions of the development of the information society, the Internet computer network, and electronic commerce, there is an increase in cases of concluding electronic business contracts. Demarcation of business contracts by branches of the information sphere of business helps to distinguish certain types and subtypes of relevant contracts within the framework of subtypes of subcontracts and contracts for the provision of services in the information sphere.

It is possible to distinguish subtypes on other grounds, depending on the type of relevant services: contracts for the provision of telephone services, access to the Internet, data transmission, broadcasting of television and radio programs by technical means of broadcasting, and others.

Keywords: commercial law, contracts, commercial contracts, classification of commercial contracts.

Постановка проблеми. Розвиток господарської діяльності, торгівлі, збуту, постачання, надання послуг потребує регулювання договірних відносин, господарський договір є основою для врегулювання господарських відносин. Створення дієвої системи господарських договорів, має сприяти розвитку правової системи України в умовах адаптації до законодавства Європейського Союзу.

Класифікація господарських договорів потрібна для вирішення завдань троякого характеру: методичних (зручність вивчення); теоретичних (підбір матеріалу для наукового аналізу та синтезу); практичних (використання досягнутих результатів для подальшого розвитку процесу функціональної спеціалізації правового регулювання договірних відносин, впорядкування та полегшення правозастосовної діяльності). Проведення класифікації господарських договорів дозволяє визначити місце, яке посідає той чи інший договір у загальній системі господарських договорів, з'ясувати його основне функціональне призначення, забезпечити адекватну правову регламентацію щодо відповідних господарсько-договірних відносин та чітко окреслити коло норм, які їх регулюють (що значно полегшує роботу правозастосовних органів та самих учасників договірного процесу) [1, с. 38].

Цінність класифікації господарських договорів викликана ще й тим, що правильно і вдало побудована система договорів у науці господарського права створюватиме основу для правильного уявлення щодо її сутності. Цінність класифікації договорів викликана ще й тим, що правильно і вдало побудована система договорів у галузі господарських відносин створюватиме основу для правильного уявлення щодо її сутності. Встановлення критеріїв поділу договорів у галузі господарських відносин допомагатиме при класифікації договірних правовідносин у практичній діяльності суб'єктів правозастосування [2, с. 25-26].

Під час класифікування договорів у кінцевому результаті має бути побудована система договорів з чіткою ієрархією системних ознак: договори, об'єднані в певні групи, на кожному наступному ступені класифікації мають відображати особливості попередніх та, крім того, мати додаткову специфіку [1, с. 38].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні проблеми класифікації господарських договорів були предметом дослідження: Б. Гамалюка, Ю. Годованець, О. Дзери, С. Долинської, Р. Липського, В. Луця, В. Мілаш, Т. Мокієнко, Т. Прийдак, В. Щербини, Р. Шишки та інших. За останніх двадцять років було захищено ряд дисертацій, у тому числі докторських, в яких розглядалися загальні проблеми регулювання господарських договірних відносин їх класифікація, але жодна з обґрунтованих авторами пропозицій по внесенню змін та доповнень до Господарського кодексу України не була почута законодавцем [3, с. 534], що вимагає дослідження класифікацій господарських договорів та внесення рекомендацій щодо вдосконалення.

Різноманітність господарської діяльності обумовлює існування широкого кола господарських договорів. Кожному господарському договору властиві і загальні риси цієї правової категорії, і ознаки, притаманні саме цьому виду господарських договорів [2, с. 263].

Мета статті – дослідження сучасних підходів щодо класифікації господарських договорів.

Виклад основного матеріалу. Поділ господарських договорів на певні види можна здійснити за різними критеріями:

1. Залежно від характеру розподілу прав і обов'язків між учасниками всі договори поділяються на двосторонні й односторонні.

Договір є одностороннім, якщо одна сторона бере на себе обов'язок перед другою стороною вчинити певні дії або утриматися від них, а друга сторона наділяється лише правом вимоги, без виникнення зустрічного обов'язку щодо першої сторони.

Договір є двостороннім, якщо правами та обов'язками наділені обидві сторони договору.

До договорів, що укладаються більше як двома сторонами (багато-сторонні договори), застосовуються загальні положення про договір, якщо це не суперечить багатосторонньому характеру цих договорів.

2. За співвідношенням виникаючих з угоди прав і обов'язків сторін вони поділяються на платні і безоплатні. Платною називається угода, у якій майновому наданню однієї сторони (передача грошей чи майна, виконання робіт, надання послуг) відповідає зустрічний обов'язок іншої сторони. Платність угоди може виражатися в передачі грошей, речей (майна), виконанні робіт або наданні послуг і встановлюватися законом чи угодою сторін, впливати із суті угод. Так, угоди купівлі-продажу, постачання й ін. за своєю сутністю завжди платні, а договір дарування, безплатного користування майном, навпроти - завжди безоплатний.

У безоплатних угодах наданню однієї сторони немає зустрічного задоволення, надання. У таких угодах обов'язок зробити дії майнового характеру лежить лише на одній стороні, що не вправі вимагати зустрічного майнового надання. Це має місце за договором дарування, коли річ передається у власність іншій стороні, за договором про безоплатне користування майном, за договором збереження, за договором доручення, за договором позики тощо.

3. Залежно від моменту, з якого угоди вважаються укладеними, вони підрозділяються на консенсуальні, реальні і формальні.

Консенсуальна угода вважається укладеною з моменту досягнення сторонами угоди, тобто сторони повинні узгодити своє волевиявлення, спрямоване на встановлення, зміну чи припинення правовідносини. У момент, коли угода досягнута, угода вважається укладеною, і в її сторін виникають відповідні права й обов'язки. Так, для укладання договору купівлі-продажу необхідно, щоб сторони домовилися між собою про предмет і ціну речі. Якщо закон вимагає, щоб волевиявлення було виражено у визначеній формі, то угода вважається укладеною тільки при дотриманні такої форми.

Для реальної угоди однієї угоди сторін недостатньо. Реальна угода вважається укладеною при досягненні сторонами угоди по всіх істотних умовах і передачі речі однією стороною іншій. До реальних угод належать договори позики, перевезення, дарування. Так, обов'язок повернути борг у позичальника виникає тільки після досягнення угоди з позикодавцем про суму, термін повернення і передачі цієї обговореної суми. Також прикладом реальної угоди є договір збереження, тому що права й обов'язки в хоронителя виникають з моменту передачі йому на збереження визначеної речі.

Формальними іменуються договори, для укладання яких потрібно оформлення за запропонованою законом формою: письмовою чи нотаріальною (наприклад, оренда, дарування). Як консенсуальний, так і

реальний договір може бути формальним.

4. Залежно від характеру породжуваних договором юридичних наслідків необхідно розрізняти договори остаточні і попередні.

Остаточний договір наділяє сторони правами й обов'язками, спрямованими на досягнення цілей, і визначає всі умови договору.

Попереднім є договір, сторони якого зобов'язуються протягом певного строку (у певний термін) укласти договір в майбутньому (основний договір) на умовах, встановлених попереднім договором.

5. Залежно від підстави укладання всі договори поділяються на вільні й обов'язкові. Вільні - це такі договори, укладання яких цілком залежить від розсуду сторін. Укладання ж обов'язкових договорів, як це впливає із самої їх назви, є обов'язковим для однієї чи обох сторін. Більшість договорів носить вільний характер.

6. Залежно від кола осіб, які можуть вимагати виконання договору, вони поділяються на укладені на користь їхніх учасників і укладені на користь третіх осіб.

Як правило, договори укладаються на користь їхніх учасників і право вимагати виконання таких договорів належить тільки їх учасникам. Разом з тим, зустрічаються і договори на користь осіб, які не брали участі в їхньому укладанні, але мають право вимагати їхнього виконання.

7. Залежно від специфіки участі сторін в узгодженні умов розрізняють договори:

- взаємопогоджувані, в яких його умови встановлені виключно сторонами;

- про приєднання, умови яких встановлені однією із сторін у формулярах або інших стандартних формах і які укладаються шляхом приєднання до запропонованого договору в цілому [5, с. 124-125].

8. За ознакою підстав виникнення договірних зобов'язань розрізняють плановані і регульовані договори.

Плановані договори - укладаються на підставі прийнятого державного замовлення у випадках, коли таке прийняття є обов'язковим для певних суб'єктів: державних підприємств, підприємств-монополістів та підприємств, які функціонують переважно на базі державної власності;

Регульовані договори - укладаються вільно, на розсуд учасників господарських відносин [6].

9. За ознакою взаємного становища сторін у договірних відносинах господарські договори поділяють на вертикальні і горизонтальні договори.

Вертикальні - укладаються між нерівноправними суб'єктами - органом господарського керівництва та підпорядкованим йому підприємством (наприклад, державний контракт); певні умови договору є обов'язковими для

підпорядкованої сторони і не можуть корегуватися навіть із застосуванням судової процедури (переддоговірного спору).

Горизонтальні - укладаються між рівноправними суб'єктами, при цьому всі умови договору сторони погоджують між собою, а в разі виникнення спору, можуть звернутися до суду [6].

10. За строками дії поділяють на довгострокові, середньострокові, короткострокові та разові договори.

Довгострокові договори - укладаються на строк понад 5 років (наприклад, концесійні договори, договір оренди цілісного майнового комплексу підприємства); в таких договорах організаційні елементи переважають майнові. Середньострокові договори - строком дії від одного до 5 років (наприклад, договори підряду на капітальне будівництво); організаційні елементи в подібних договорах урівноважені з майновими).

Короткострокові договори - строком дії до одного року; в цих договорах переважають майнові елементи.

Разові договори - укладаються на одну господарську операцію, містять зазвичай лише майнові елементи [6].

11. За сукупністю критеріїв (економічним змістом та юридичними ознаками) господарські договори можна поділити на такі групи:

- договори на реалізацію майна (купівлі-продажу, поставки, міни, контрактації сільськогосподарської продукції, забезпечення електроенергією, газом, водою тощо);

- договори на передачу майна в користування (безоплатне користування майном, оренда, лізинг);

- підрядні договори (підряд на капітальне будівництво, підряд на виконання проектно-вишукувальних, дослідно-конструкторських та інших робіт);

- транспортні договори (перевезення вантажів, буксирування, тайм-чартеру, подачі та забирання вагонів, експлуатації залізничної під'їзної колії тощо);

- договори на надання банківських послуг (договори на розрахунково-касове обслуговування, банківського кредитування, факторингу та ін.);

- договори на надання інших послуг (щодо охорони об'єктів, зберігання майна та ін.);

- договори про спільну діяльність - договори про кооперацію, про спільну інвестиційну діяльність, про заснування господарської організації корпоративного типу, що діє на підставі статуту (акціонерне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю, товариство з додатковою відповідальністю, статутне господарське об'єднання), та ін.;

- засновницькі договори (договори, що відіграють роль установчого

документа господарської організації корпоративного типу - повного товариства, командитного товариства, договірних господарських об'єднань - асоціації, корпорації) [6].

12. За тривалістю застосування у сфері господарювання (підприємництва) можна виділити:

- традиційні договори - застосовуються протягом багатьох століть (договори купівлі-продажу, підяду, про спільну діяльність, перевезення);

- новітні договори - поява яких протягом останнього століття викликана ускладненням господарського життя (договір лізингу, договір факторингу, агентські договори та ін.).

13. За ступенем складності розрізняють:

- прості договори - містять ознаки договору одного виду до них належить більшість традиційних договорів, у тому числі купівлі-продажу, перевезення, підяду, майнового найму;

- комплексні (складні) договори - передбачають наявність ознак кількох вищезгаданих договорів (договір факторингу, договір консигнації, договір лізингу, концесійний договір та ін.).

14. Залежно від ролі у встановленні господарських зв'язків розрізняють:

- генеральні договори (рамочні контракти) - визначають основних учасників договірних відносин та параметри їх наступних договірних зв'язків (генпідрядні договори, договір комерційної концесії);

- субдоговори - укладаються на підставі генеральних договорів (договори субпідяду) або рамочних контрактів (наприклад, договір комерційної субконцесії).

15. За ознакою можливості чи неможливості корегування договірних умов господарські договори можна поділити на:

- некореговані договори - одна чи дві сторони договірних відносин позбавлені можливості корегування заздалегідь визначених умов договору; до них належать типові договори (затверджуються Кабінетом Міністрів України чи у випадках, передбачених законом, іншим органом державної влади) та договори приєднання (зміст договору визначається однією із сторін без права іншої наполягати на його зміні; наприклад, договори купівлі-продажу акцій у процесі проведення відкритої підписки на акції);

- кореговані договори - умови договору шляхом вільного волевиявлення (сторони мають право на власний розсуд погодити будь-які умови договору, якщо це не суперечить законодавству), в т.ч. з використанням примірних договорів, що мають рекомендаційний характер [4, с. 225].

16. У разі використання при встановленні господарського зв'язку попередніх переговорів договірні відносини між їх учасниками оформляються за допомогою двох категорій договорів:

- попереднього договору, в якому фіксуються: намір сторін укласти в майбутньому не пізніше року з моменту укладення попереднього договору - ч.1 ст. 182 Господарського кодексу України) основний договір певних параметрів (предмет та інші умови договору), зобов'язання сторін щодо проведення підготовчих дій, спрямованих на забезпечення укладення та виконання основного договору (страхування ризиків, підготовка відповідної документації отримання ліцензій, інших дозволів тощо), а також відповідальність сторін за ухилення від укладення основного договору;

- основний договір укладається на умовах та у термін, визначені попереднім договором (проте зобов'язання сторін укласти основний договір припиниться, якщо до закінчення встановленого терміну жодна з них не надішле інший проект основного договору - ч. 4 ст. 182 Господарського кодексу України).

17. Залежно від домінування в господарському договорі майнових чи організаційних елементів розрізняють:

- майнові договори - до них належать договори, в яких домінують майнові елементи (за можливої наявності організаційних елементів, проте без переваги останніх). Переважно майновими є більшість господарських договорів, у т.ч. поставки, міни, підрядні, банківського обслуговування, значна частина транспортних та ін.;

- організаційні договори (ст. 186 Господарського кодексу України) спрямовані на забезпечення організації господарської діяльності двох і більше учасників господарських відносин (суб'єктів господарювання), хоча і можуть містити майнові елементи (без переваги останніх над організаційними). До таких договорів належать засновницькі договори, договори про кооперацію, про спільну інвестиційну діяльність та ін. [4, с. 224].

Однак, на думку Вікторії Мілаш у загальноприйнятій класифікації господарських договорів забагато уваги сконцентровано саме на предметі договору.

У своїй праці вона зробила спробу дати класифікацію видів господарського договору з обранням таких класифікаційних ознак, які більшою або меншою мірою відображають специфіку саме господарських договорів.

На думку В. Мілаш, як змістовний критерій для класифікації господарських договорів потрібно використовувати суб'єктний склад господарського договору.

Відповідно до суб'єктного складу господарський договір може мати п'ять різновидів:

- підприємницький (комерційний) договір двостороннього інституційного характеру;

- підприємницький (комерційний) договір одностороннього інституційного характеру;
- підприємницький (споживчий) договір одностороннього інституційного характеру;
- некомерційний господарський договір;
- господарський (організаційний) нормативно-обов'язковий договір, сторонами якого можуть бути як суб'єкти господарювання, так і суб'єкти господарювання з одного боку та органи державної влади чи місцевого самоврядування - з іншого.

За допомогою підприємницького (комерційного) договору відбувається переміщення товару (матеріальних та нематеріальних благ, робіт та послуг) у межах комерційного обороту та/або відбувається втягнення у сферу підприємницької діяльності суб'єктів цивільних прав, зокрема майна, майнових прав, результатів інтелектуальної діяльності.

При цьому словосполучення «двостороннього інституційного характеру» (інституція в тлумачному словнику розуміється як стійке об'єднання для досягнення чітко визначеної мети) пропонується розуміти як таке, що вказує на те, що обидві сторони договору є суб'єктами підприємницької діяльності, а укладення таких договорів є невід'ємною частиною їх промислу. Простою підприємницькою інституцією виступає фізична особа - суб'єкт підприємницької діяльності, а складною підприємницькою інституцією - господарська організація комерційного характеру [7, с. 74].

Підприємницькі (комерційні) договори можна класифікувати за такими змістовними ознаками, як зміст відносин, які він опосередковує, та мета задля якої сторони його укладають:

- збутові договори - це договори, в основному на оптову купівлю-продаж товарів (результатів підприємницької діяльності) між суб'єктами підприємницької діяльності. Продавцем за такими договорами може виступати як власник майна так і його комерційний представник;
- інвестиційні договори (двостороннього інституційного характеру), у свою чергу можуть бути представлені:
 - системними договорами – одна із сторін завжди є професійним інвестором. Так професійним інвестором у системному інвестиційному договорі може виступати компанія з управління активами ІСІ, інвестиційний банк, суб'єкт підприємницької діяльності, який реалізує інвестиційний проект на території вільної економічної зони тощо;
 - несистемними - інвестором виступає суб'єкт підприємницької діяльності, який не є професійним інвестором, тобто системно не займається інвестиційною діяльністю, а отже, не спеціалізується на укладенні інвестиційних договорів. В несистемному інвестиційному договорі інвестором

виступає суб'єкт підприємництва, для якого реалізація інвестицій не є основним видом здійснюваної ним підприємницької діяльності (наприклад, франчайзинг, лізинг, купівля одним суб'єктом підприємництва акцій іншого господарюючого суб'єкта; разом із тим не виключається, що укладення таких договорів може отримати системний характер для інвестора) [8, с. 50];

- обслуговуючі договори. Укладення таких договорів у певних випадках обумовлюється укладеними раніше підприємницькими договорами. Як правило, виробничо-збутовими або інвестиційними. Іноді у змісті останніх обумовлюється укладення обслуговуючих договорів. До групи обслуговуючих договорів автор відносить договори на транспортне експедирування, складське зберігання, банківського рахунку, розрахунково-касового обслуговування, акредитиву, факторингу, страхування комерційних ризиків, договори про надання послуг з оцінки вартості майна, на управління майном, зокрема цінними паперами, договори на комерційне представництво (агентські угоди, договори консигнації, договори доручення). При цьому деякі із зазначених різновидів договорів використовуються для обслуговування підприємницького обороту, інші – можуть використовуватись у сфері цивільного обороту. Однак, якщо йдеться про підприємницькі обслуговуючі договори, їх сторонами виступають суб'єкти підприємницької діяльності (винятком є лише установчі договори); вони опосередковують обслуговування саме підприємницького обороту (є договорами двостороннього інституційного характеру). Так договір доручення широко використовується у сфері цивільного обороту, однак ця договірна форма може використовуватись для організації підприємницького обороту (наприклад, договір доручення між господарським товариством та його підрозділом на передачу майна на реалізацію);

- організаційно-підприємницький договір, за допомогою якого організовується підприємницький оборот: створюється господарська інфраструктура та встановлюють необхідні підприємницькі зв'язки між підприємцями (без безпосереднього створення господарської організації). Такі договори за суб'єктним складом можуть бути представлені договорами як двостороннього так і одностороннього інституційного характеру. Найбільш яскравим прикладом організаційно-підприємницьких договорів є установчі договори (при цьому сторонами такого договору можуть бути фізичні особи, які не мають статусу підприємців). На думку автора, навіть якщо за допомогою таких договорів створюється некомерційний суб'єкт господарювання (біржі, асоціації, корпорації), той факт, що засновуються вони з метою організації підприємницького обороту, дозволяє віднести їх до підприємницького організаційного договору. До організаційно-підприємницьких договорів відносяться також договори простого товариства та договори про спільну

підприємницьку діяльність; договори про встановлення кореспондентських зв'язків між банківськими установами [7, с. 73].

В. Мілаш також пропонує класифікацію господарських договорів за місцем укладення підприємницького (комерційного) договору. За такою класифікацією можна виділити:

- біржові договори – договори укладені та зареєстровані на біржах відповідними суб'єктами;
- договори укладені в межах звичайних товарних ринків (ринків робіт та послуг);
- договори укладені в межах електронного ринку, тобто через мережу Інтернет [9, с. 36].

У цивільному праві є і деякі інші види угод: розпорядницькі угоди, що не породжують триваючих наслідків, як наприклад, безповоротна передача речі, платіж тощо, зобов'язальні угоди, що тягнуть за собою такі наслідки, як тимчасова передача речі тощо; фідучіарні угоди (від слова *fiducia* - довіра). Ці угоди засновані на довірі. В цілому Цивільним кодексом України передбачені такі види договірних зобов'язань: купівля-продаж, роздрібна купівля продаж, поставка, контракція сільськогосподарської продукції, постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу, міна, дарування, рента, довічне утримання, найм (оренда), прокат, лізинг, найм (оренда) житла, позичка, підряд (побутовий, будівельний, на проектні та пошукові роботи), виконання науково-дослідницьких або дослідно-конструкторських та технологічних робіт, послуги, перевезення, транспортне експедирування, зберігання, страхування, доручення, комісія, управління майном, позика, кредит, банківський вклад, банківський рахунок, факторинг, розрахунки, комерційна концесія, спільна діяльність, розпорядження майновими правами інтелектуальної власності [10].

За сучасних умов інформаційні відносини набувають дедалі більшої ваги і стають одними із найважливіших елементів розвитку господарсько-правових відносин, одним із видів яких є договірні відносини. Розвиток комп'ютерної мережі Інтернет, електронної торгівлі призводить до збільшення кількості електронних господарських договорів [11, с. 68].

Відповідно до п. 5 ч. 1 ст. 5 Закону України “Про електронну комерцію” електронний договір – домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав і обов'язків та оформлена в електронній формі [12].

Не кожна електронна правова угода вимагає створення окремого електронного договору у вигляді окремого електронного документа. Електронний договір можна укласти в спрощеній формі, а можна класично – у вигляді окремого документа.

Договір в спрощеній формі шляхом обміну, наприклад, електронними листами та іншими засобами електронної комунікації, або договір, який укладається шляхом приєднання до нього можна підписати з використанням: електронного підпису, електронного підпису одноразовим ідентифікатором, аналога власноручного підпису (факсимільного відтворення підпису за допомогою засобів механічного або іншого копіювання, іншого аналога власноручного підпису) [13].

Розмежування господарських договорів за галузями інформаційної сфери господарювання сприяє виділенню окремих видів та підвидів відповідних договорів в рамках підтипів договорів підряду та договорів про надання послуг в інформаційній сфері. Так, наприклад, в рамках типу договорів про надання послуг виокремлюється підтип договорів про надання інформаційних та інформаційно-інфраструктурних послуг, в межах якого виділяються вид договорів про надання телекомунікаційних послуг, серед яких виділяються підвиди договорів між операторами телекомунікацій, операторами і провайдерами тощо. Можливе виділення підвидів й на інших підставах, наприклад, залежно від виду відповідних послуг: договори про надання послуг телефонного зв'язку, доступу до мережі Інтернет, передачі даних, трансляції телерадіопрограм технічними засобами випромінення в ефір та інші [14, с. 66].

Висновки. Класифікація господарських договорів обумовлена, перш за все, великою кількістю їх видів. У сучасній правовій доктрині під час класифікування господарських договорів, як правило, використовуються ті ж критерії, що і в цивільному праві. Поділ господарських договорів на види можна здійснити за різними кваліфікаційними критеріями, що зумовлено безперервною еволюцією господарського обороту. Розвиток інформаційних відносин зумовлює збільшення кількості електронних господарських договорів.

Література:

1. Мілаш В. С. Перспективи модернізації договірних правовідносин у сфері господарювання: монографія; Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова. Х.: ХНУМГ, 2014. 227 с.
2. Проблеми правового регулювання договірних відносин суб'єктів господарювання: монографія / В. М. Адам та ін.; за заг. ред. М. С. Долинської. Львів: ТОВ «Галицька видавнича спілка», 2019. - 247 с.
3. Доктринальні проблеми екологічного, аграрного та господарського права. Правова доктрина України: у 5 т. / за заг. ред. Ю.С. Шемшученка. Х. : Право, 2013. Т. 4. 548 с.
4. Щербина В. С. Господарське право: Підручник. К.: Юрінком Інтер, 2005. 592 с.
5. Шишка Р.Б. Характеристика договорів. *Юридичний вісник*. 2013. № 4(29). С. 121-129.
6. Мокієнко Т. В., Прийдак Т. Б., Ліпський Р. В. Господарські договори: сутність, значення, види та порядок укладання. *Ефективна економіка*. 2019. № 4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7007> (дата звернення: 22.10.2023).

7. Мілаш В. Підприємницький (комерційний) договір у системі господарських договорів: постановка проблеми. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 12. С. 73-75.

8. Мілаш В. Принцип свободи договору: необхідні межі при укладенні та реалізації підприємницького комерційного договору. *Право України*. 2005. № 6. С. 50-52.

9. Мілаш В. Принцип свободи підприємницького комерційного договору. *Право України*. 2011. № 2. С. 36-38.

10. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40-44. Ст. 365.

11. Маньгора В. В. Особливості правового регулювання електронних господарських договорів в Україні. *Інформація і право*. 2019. № 4. С. 68-72. URL: <https://ippi.org.ua/mangora-vv-osoblivosti-pravovogo-regulyuvannya-elektronnikh-gospodarskikh-dogovoriv-v-ukraini-st-68> (дата звернення: 22.10.2023).

12. Про електронну комерцію: Закон України від 03.09.15 р. № 675-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 45. Ст. 410.

13. Які існують способи укладення електронних договорів? URL: <https://instaco.com.ua/sposoby-ukladennia-elektronnykh-dogovoriv> (дата звернення: 20.10.2023).

14. Бурило Ю. П. Договірне регулювання робіт і послуг в інформаційній сфері господарювання. *Правова інформатика*. 2013. № 3 (39). С. 60-68. URL: <https://ippi.org.ua/burilo-yur-dogovirne-regulyuvannya-robit-i-poslug-v-informatsiinii-sferi-gospodaryuvannya> (дата звернення: 22.10.2023).

References:

1. Milash V. S.(2014) Perspektivy modernizatsii dohovirnykh pravovidnosyn u sferi hospodariuvannya [Prospects for the modernization of contractual legal relations in the field of management]; Kharkivskiy natsional'nyj universytet mis'koho hospodarstva im. O. M. Beketova. Kh.: KhNUMH, [in Ukrainian].

2. V. M. Adam V. M., M. S. Dolyns'koi M. S.(2019) Problemy pravovoho rehuliuвання dohovirnykh vidnosyn sub'ektiv hospodariuvannya [Problems of legal regulation of contractual relations of business entities]. L'viv: TOV «Halyts'ka vydavnycha spilka». [in Ukrainian].

3. Shemshuchenka Yu.S. (2013) Doktrynal'ni problemy ekolohichnoho, aharnoho ta hospodars'koho prava. *Pravova doktryna Ukrainy [Doctrinal problems of environmental, agrarian and economic law. Legal doctrine of Ukraine]: (Vols 1-5)*. Kh. : Pravo, [in Ukrainian].

4. Scherbyna V. S. (2005) *Hospodars'ke pravo [Commercial law]* K.: Yurinkom Inte. [in Ukrainian].

5. Shyshka R.B. (2013) *Kharakterystyka dohovoriv [Characteristics of contracts.]*. *Yurydychnyj visnyk - Legal Bulletin*, 4(29), 121-129. [in Ukrainian].

6. Mokiienko T. V., Pryjdaк T. B., Lips'kyj R. V. (2019) *Hospodars'ki dohovory: sutnist', znachennia, vydy ta poriadok ukladannia.* [Business contracts: essence, meaning, types and procedure of conclusion] *Efektivna ekonomika - Efficient economy*, 4 [in Ukrainian].

7. Milash V. (2008) *Pidpriemnyts'kyj (komertsijnyj) dohovir u systemi hospodars'kykh dohovoriv: Postanovka problemy [Entrepreneurial (commercial) contract in the system of economic contracts: Statement of the problem.]*. *Pidpriemnytstvo, gospodarstvo i pravo - Entrepreneurship, economy and law*, 12, 73-75. [in Ukrainian].

8. Milash V. (2005) *Pryntsyp svobody dohovoru: neobkhidni mezhi pry ukladenni ta realizatsii pidpriemnyts'koho komertsijnoho dohovoru [The principle of freedom of contract: necessary limits when concluding and implementing an entrepreneurial commercial contract]*. *Pravo Ukrainy - Law of Ukraine*, 6, 50-52 [in Ukrainian].

9. Milash V. Pryntsyp svobody pidpriemnyts'koho komertsijnoho dohovoru [The principle of freedom of entrepreneurial commercial contract]. Pravo Ukrainy - Law of Ukraine, 2, 36-38 [in Ukrainian].

10. Tsyvil'nyj kodeks Ukrainy [Civil Code of Ukraine] (16.01.2003) r. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy - Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine, 2003, 40-44, article 365. [in Ukrainian].

11. Man'hor V. V. (2019) Osoblyvosti pravovoho rehuliuвання elektronnykh hospodars'kykh dohovoriv v Ukraini [Peculiarities of legal regulation of electronic business contracts in Ukraine]. Informatsiia i pravo - Information and law, 4, 68-72 Retrieved from <https://ippi.org.ua/mangoravv-osoblivosti-pravovogo-regulyuvannya-elektronnykh-gospodarskikh-dogovoriv-v-ukraini-st-68> [in Ukrainian].

12. Pro elektronnu komertsiiu: Zakon Ukrainy vid 03.09.15 r. № 675-VIII [On electronic commerce: Law of Ukraine No. 675-VIII dated 03.09.15]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy - Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine, 2015, 45. article 410. [in Ukrainian].

13. Yaki isnuut' sposoby ukladennia elektronnykh dohovoriv? [What are the methods of concluding electronic contracts?] Retrieved from <https://instatso.tsom.ua/sposoby-ukladennia-elektronnykh-dogovoriv> [in Ukrainian].

14. Burylo Yu. P. Dohovirne rehuliuвання robit i posluh v informatsijnij sferi hospodariuvannia [Contractual regulation of works and services in the information sphere of management]. Pravova informatyka - Legal informatics, 3 (39), 60-68. Retrieved from <https://ippi.org.ua/burilo-iup-dogovirne-reguliuвання-robit-i-poslug-v-informatsiinii-sferi-gospodariuvannia> [in Ukrainian].